

μας γλώσσας, μπαϊράκι επαναστατικό για την πολιτεία, για την κοινωνία, για την δασκαλοκρατία που έζωνε και ζώνει το περισσότερο έθνος.

Ο «Νουμάς» δὲν πρόσφερε στους αναγνώστες του διαλεχτό χαρτί και εικόνες καλλιτεχνικές. Συγκέντρωσε μέσα του τη μεγαλύτερη φιλολογική κίνηση, αλληθινή, ατόφια, πρωτόγονη, όπως δινότανε από την πηγή, δίχως αλλοιώματα σε λέξεις και σε φράσεις στο ευγενικότερο (!) και το ουφωνότερο με τα γούστα του κοινού, όπως κάνουνε τα συνηθισμένα μας περιοδικά της ρουτίνας. Για τοῦτο οί έννιά τόμοι του «Νουμά» μοιάζουνε σά δάσο παρθένο απλησίαστο από τέχνη υποβλημένη κι από διακόσμηση φροντισμένη. Έτσι, θά μείνη καθαρό, άγνό κι άμόλευτο δείγμα της πνευματικής μπόρεσης του καιρού του, κείμενο άλάθευτο για το ξετίλιμα της γλωσσικής ιδέας, ιστορία ζωντανή για το περπάτημα του άγώνα.

Όμως αν ο «Νουμάς» στάθηκε στην Ελλάδα ή πρώτη ψημερίδα που δούλεψε κάτω από αρχές και ιδέες ώρισμένες, δὲ θά πῃ πώς ίσα με τώρα, έκαμε κείνο που έπρεπε νά κάμη. Ο ίδιος ο διευθυντής του είναι ο πρώτος που άναγνωρίζει πώς το ιδανικό του είναι ακόμα κάμποσο μακριά. Μά τη στιγμή που όσοι βγαίνουνε στον άγώνα ζητούνε μάναχα από τους άλλους δουλειά δίχως αῦτοί νά προσφέρουνε κείνο που μπορούνε, τη στιγμή που οί περισσότεροι σά βέροι Ρωμιοί που είναι, ζυμωμένοι από την ίδια πάστα των άφρόντιστων αερόλογων της καθαρεύουσας, δὲ βλέπουνε τη δύναμη της ένωσης, του ίσιου δρόμου την επιβολή, του έγωΐσμου τη θυσία, του σεβασμού την ανάγκη, της μικροφιλοτιμίας το πάτημα, τη στιγμή εκείνη κανείς δὲ θά μπορέση έλοσύνειδα νά κατηγορήση το έργο του «Νουμά», που τα καθεμερνά έμπόδια, οί φουρτούνες, οί πονηρεμένοι κατατρεμοί τῶ φίλων, θά μπορούσανε δικαιολογημένα νά του σταματήσουνε την δρμή.

Ο δρόμος του «Νουμά» είναι μακρής ακόμα. Το έργο της γλωσσικής αναγέννησης τραβά έλοένα προς τα μπροστά. Η δικιόσύνη του αύριο δὲ θ' άργήση νά χαράξη στὸν τόπο μας. Κι από τη δικιόσύνη αῦτή του αύριο, πρώτοι απ' όλους έχουνε ανάγκη όσοι μπήκανε στὸ νόημα της 'Ιδέας. Δρόμοι λοξοί μπροστά τους απλώνουνται, πολιτικές και υποχώρησες και χαϊδέματα γούστων τρέμουνε στὸν αέρα της έποχής μας. Όμως ο δρόμος ένας είναι. Ένας ο άγώνας. Ένα το ζήτημα. Μιά ή αλήθεια, όπως ένας κι ο ήλιος. Κι αν από το έργο του «Νου-

μά» εΐτανε γραφτό στὸ μέλλο τίποτα άλλο νά μὴν άναγνωριστῇ, θά έφτανε μόνο νά δοξαστῇ τὸ φύλλο τοῦτο για τὸ στήριγμα και για τὴ βοήθεια που έδωσε στὴν αξία ενός Ψυχάρη, τὴ στιγμή μάλιστα που ή πνευματική μας περικυκλωσιὰ κάθε άλλο παρὰ αξία εΐτανε για νά καταλάβῃ, νά δεχτῇ, νά λουστῇ σὲ μιὰ τέτοια άπλή και βαθιὰ διδασκαλία.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

© ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Φύλλο θά ξαναβγεί ύστερ' από δεκαπέντε μέρες, δηλ. στις 15 του Γενάρη, με 32 πάλι σελίδες, σάν το σημερινό. Οί 16 θάχουν την ταχυτική ύλη και οί άλλες 16 τη συνέχεια από τα περιεχόμενα του 1904 και τα περιεχόμενα του 1905 και 1906. Βλέπετε, είναι τόσο πολλά που δὲ χωρέσανε στις 16 σελίδες που είχαμε λογαριάσει. Από τις 15 του Γενάρη κι έμπρός το φύλλο θά βγαίνει με 16 σελίδες ταχυτικά κάθε βδομάδα.

— Από τάλλο φύλλο θάρχινήσουμε τὸν «Τριστάνο και τὴν Ίζόλδη» μεταφρασμένο από τὸν κ. Ν. Ποριώτη.

— Στ' άλλο φύλλο θάχουμε καινούρια «Πεζά τραγούδια» του Ψυχάρη, «Εσπερινούς αντίλαλους» του Μαλακάση, «Ματιά και σκέψη» του κ. Ε. Εύστρατιάδη και δυό καινούρια τραγούδια της Μυρτιώτισσας.

— Αυστυχώς τόπο δὲν έχουμε στὸ σημερινό φύλλο νά μιλήσουμε πλατιά, καθώς είχαμε χρέος, για την έκθεση του κ. Λαγοπάτη θάν το κάμουμε σὲ κατοπινά φύλλα, που ίσως τυπώσουμε κι αλάκαιρη την έκθεση ή τα σπουδαιότερα μέρη της, άφου ή έκθεση αῦτή, όσο κι αν μπακαλεύεται το Ζήτημα, χωρίζοντας δημοτική και μαλλιαρή, πάντα είναι ένας σταθμός του γλωσσικού άγώνα μας.

— Από τα τόσα και τόσα που δημοσιευτήκανε στις έφημερίδες για την έκθεση του κ. Λαγοπάτη, παίρνουμε το χαριτωμένο αῦτο κομματάκι από την «Ακρόπολη» (19 Δεκεμβρ. σελίδα 1, στήλη 4). «Μίαν ήμέραν ο κ. Ταγκόπουλος του «Νουμά» και ο κ. Λάμπρος έτήσαν από το ταχυδρομείο επιστολάς με ρούβλια και μόλις είδον οτι τους είδε κάποιος εκ των θαυροδόξων έλληνιστῶν έτρίτησαν εἰς φυγήν».

— Αῦτά κατάθεσε ο Μιστριώτης στὴν κοινοβουλευτική έπιτροπή για νάποδείξει πώς οί δημοτικιστάδες παίρνουνε ρούβλια. «Ό, τόσο κάπια αλήθεια υπάρχει σ' αῦτό. Μιά μέρα ο Ταγκόπουλος άντάμωσε στὸ ταχυδρομείο τὸν καθηγητῇ κ. Λάμπρο.

— «Κύριε Λάμπρο, του λέει δινατά, βλέπω ήθελε νά πάρετε ρούβλια!»

— «Μά και σεις, κ. Ταγκόπουλε, του άποκρίθηκε ξεκαρδισμένος στα γέλια ο κ. Λάμπρος, ρούβλια βλέπω παίρνετε!»

— Κάποιος θάν τάκουσε αῦτά κ' έτρεξε και τὰ εἶπε στὸ Μιστριώτη κι ο αγαθώτατος Μιστριώτης τάχαψε γι' αλήθινά και τὰ κατάθεσε στὴν κοινοβουλευτική έπιτροπή.

— Είναι τόσο αγαθός γεροντάκος ο έρμος, που οτι του πῶνε το χάφτει. Αῦτό τουλάχιστο άποδείχτηκε από

τήν έκθεσιν τοῦ κ. Λαγοπάτη. Πῶς εἶναι δηλ. ἀγαθὸς καὶ ἀκαταλόγιτος.

— Καὶ τὸ Β' φυλλάδιο τῆς «Νέας Ζωῆς» διαλεχτὸ κπιθὸς καὶ τὸ πρῶτο. Κάπια ἀληθινὰ νέα ζωὴ φύσηξε στὸ 'Αλεξανδρινὸ αὐτὸ περιοδικὸ καὶ δὲν πρέπει νὰ ξαφνιαζόμαστε ἀφοῦ ὁ κυριώτερος σήμερα μοχλὸς τοῦ εἶναι ὁ 'Απόστολος Κωσταντινίδης, βέρος δημοτικιστὴς, γεμάτος φωτιά καὶ ἐνέργεια.

— Γιὰ τὰ δεκάχρονα τοῦ «Νουμῆ» μᾶς ἔστειλε ἕνας ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτες τῆς 'Ιδέας μεγαλωμένη καὶ ὁμορφα κορνιζωμένη τὴν εἰκόνα τοῦ Ψυχάρη ποὺ βρίσκεται στὸ ρωμάντζο τοῦ «Ζωὴ καὶ ἀγάπη στὴ μοναξιά», καὶ ὁ καλλιτέχνης κ. Κ. Δημητριάδης μᾶς ἔταξε νὰ μῖς στείλει γιὰ τὸ γραφεῖο μας ἀπὸ τὸ Παρίσι γύψινη τὴν προτομὴ τοῦ Ψυχάρη.

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ

'Ενδιαφέρουσα ἡ μουσικὴ κίνησις τὸν περασμένο μῆνα. 'Ὡς ποῖον δηλαδὴ. Γιατί ὡς ποσὸν εἶναι ἀπελπιστικὸ, ὅταν συλλογίζεται κανένας πῶς ἡ 'Αθήνα εἶνε ἡ μουσικὴ πρωτεύουσα τῆς 'Ελλάδας, καὶμποροῦσε κ' ἐπρεπε νᾶνε δλῆς τῆς 'Ανατολῆς. Δυὸ κοντσέρτα τὸν περασμένο μῆνα καὶ ἀπ' αὐτὰ τὸ ἕνα μαθητικὸ σχεδόν, ἀφοῦ ἡ ὀρχήστρα τοῦ 'Ωδείου μας μαθητικὴ πρέπει νὰ λογαριαστῇ. Νὰ ἐννυούμεθα ὁμῶς. Ποῖον, δηλαδὴ πρόγραμμα, ὅχι ἐκτέλεσις. 'Ο Αὐτρωμὸς τοῦ Φράγκ ποὺ παίχτηκε στὸ πρῶτο κοντσέρτο τοῦ 'Ωδείου εἶναι ἕνα ὑπέργειο ἔργο γεμάτο ἔξαρσι καὶ κατάνυξι. Δὲν μποροῦμε ὁμῶς, οὔτ' ἔχουμε τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτήσουμε νὰ παιχτῇ ὅπως πρέπει ἀπὸ μίαν ὀρχήστρα μαθητικὴ. Τὸ ζήτημα τῆς μουσικῆς κίνησις στὴν 'Αθήνα θὰ λυθῇ τῇ στιγμῇ ποὺ ἡ Κυβέρνησις, ὁ δῆμος, κανένας σύλλογος φιλομούσων, ἢ κ' ἐγὼ δὲν ξέρω ποῖος θεὸς ἢ δαίμονας θὰ κατορθώσουν νὰ ὀργανώσουν καὶ νὰ συντηρήσουν μίαν ὀρχήστρα μόνιμη, ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὸ 'Ὡδεῖο, μίαν ὀρχήστρα ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ μᾶς δίνει μιὰ σχεδὸν τέλεια ἐκτέλεσις τῶν μεγάλων συμφωνικῶν ἔργων. Αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἰδανικὸν ὁλονὸν ποὺ θέλουν νὰ ἰδοῦν τὴν 'Αθήνα μιὰ μέρα κέντρο τῆς καλλιτεχνικῆς κίνησις τῆς 'Ανατολῆς. 'Ὡς τόσο τὸ 'Ὡδεῖο ἐκτελεῖ πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸν προσορισμὸν τοῦ, ὅταν καταπιάνεται τέτοιου εἶδους ἐκτελέσεις. Γι' αὐτὸ ἄδικο πολὺ θὰ ἦταν νὰ γκρινιάζουμε, γιατί δὲν ἐπαίχτηκε τέλεια ὁ «Αὐτρωμὸς» τοῦ Φράγκ, καὶ γιατί τὸ κοντσέρτο τοῦ Σοῦμαν ἦταν ὁλότελα ξεχαρδαλωμένο. 'Ας θαυμάσουμε πῶς ἐπαίχθηκε ἀρκετὰ καλὰ — βέβαια, γιὰ λόγους εὐκολονόητους θὰ μελετήθηκε μὲ ξεχωριστὴ ἐπιμέλεια — ἡ «Πηγὴ» τοῦ Μαρσί,

διευθυντῇ τῆς ὀρχήστρας τοῦ 'Ὡδείου. Γιὰ τὸ ἔργο ἀξίζει νὰ γίνῃ λόγος ἰδιαίτερος. 'Απὸ τὰ ἔργα τοῦ ἴδιου συνθέτη ὅσα ἔτυχε νὰκοῦσουμε ὡς τὴν ὥρα, ἡ «Πηγὴ» εἶναι τὸ πιὸ καλοδεμένο. Τὰ δυὸ θέματα μὲ ἀντίθετὸ ὅλως διόλου χαρακτηρὰ τὸ καθένα τοῦς, ξετυλίγονται καὶ πλέκονται τῶνα μὲ τᾶλλο τεχνικὰ πολὺ. Πολὺ εὐτυχισμένη ἡ ἐμπνευσις τῶν δυὸ αὐτῶν θεμάτων· τὸ πρῶτο πεταχτό, δροσερό, σὰν νεραῖδχορὸς μέσα σὲ δάσος, τὸ ἄλλο πλατὺ, ἀκουστό, σὰν ξεχείλισμα χαρούμενης ἐξοχῆς. (Ὁλόκληρο τὸ ἔργο πολὺ πελεκημένο στὴν ὀρχήστρα.

Δὲν πρέπει νὰ ξεχάσουμε τὴ θαυμαστὴ ἐκτέλεσις ἑνὸς μέρους ἀπὸ τὸν «'Ορφέα» τοῦ Γκλό'κ, γιὰ τὸ φλάουτο, ἀπὸ τὸν κ. Παπαγεωργίου. Τὸ ἄλλο κοντσέρτο εἶταν τὸ δεύτερον τοῦ Κουϊντέτου. Πολὺ πιὸ ἐνωμένοι στὸ παίξιμό τοὺς ἀπὸ τὴν πρώτη φορὰ οἱ καλλιτέχνες μᾶς ἔδειξαν ὅτι ἐχρησιμοποίησαν καλὰ τὸν καιρὸ ποὺ πέρασε ἀπὸ τὸ πρῶτο τοὺς κοντσέρτο. Τὰ δυὸ κουϊντέντα ποὺ ἐπαιξαν, τοῦ Σίντιγκ τὸ ἕνα, τοῦ Μπράμς τὸ ἄλλο, εἶναι καὶ τὰ δυὸ ἀριστουργήματα ἀληθινὰ. Στὸ πρῶτο τοῦ Σίντιγκ, σχεδὸν χάνεται ἡ μορφή τοῦ κουϊντέτου, γιατί κάθε ὄργανο ἔχει πολὺ τονισμένη προσωπικότητα, καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ πῶς μὲ τὴ σειρὰ τοῦ κάθε ὄργανο συνοδεύεται ἀπὸ τᾶλλα, ἀντὶ νὰ συντρέχουν ὅλα μαζὶ ὡς μέρη ἑνὸς συνόλου. Παράξενο, ἐξωτικὸ, τὸ τελευταῖο μέρος περισσότερον ἀκόμα, ἀνοίγει πλατιὲς τίς πόρτες τῆς φαντασίας. Τοῦ Μπράμς τὸ κουϊντέτο εἶναι θαῦμα πλούτου καὶ τέχνης. Γεμάτο ἀπὸ ἰδέες, καὶ αὐτὲς θαυμαστὰ ξετυλιγμένες, ποὺ κρατοῦν τὸν ἀκροατὴ δεμένο ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Κάποια περισσότερη πεποίθησις στίς κινήσεις τῶν διαφόρων μερῶν θὰ ἔκανε τὴν ἐκτέλεσις πιὸ συναρπαστικὴ.

Τὴν περασμένη βδομάδα σ' ἕνα δεύτερον κοντσέρτο τοῦ 'Ωδείου μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ χειροκροτήσουμε μ' ἐνθουσιασμὸ ἕναν καλλιτέχνη πρώτης γραμμῆς, τὸν κ. Σουλτσε. 'Επαιξε ὁλόκληρο τὸ κοντσέρτο τοῦ Σαῖν-Σάνς γιὰ βιολὶ μὲ τὴ συνοδεία ὀρχήστρας. Καὶ ἐπαιξε μὲ τόση πεποίθησις, τόση ἀλήθεια, ποὺ ἀπέδωκε ὅλη τὴν φραντσέζικη χάρις τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ποὺ εἶναι βέβαια ἀπὸ τὰ καλύτερα τοῦ γάλλου συνθέτη.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ κοντσέρτο τῆς κ. Νίνας Φωκά, μὲ τὴ συνειθισμένη ἐπιτυχία καὶ μὲ μιὰ ὑπέροχη «σκηνὴ τῆς τρέλλας» ἀπὸ τὴ Λουτσία τοῦ Ντονιζέττη. Δὲν εἶταν νὰ τὴν ἀκοῦμε πιὸ συχνὰ αὐτὴ τὴν γλυκεῖα φωνή, ποὺ μᾶς παρηγορεῖ δείχνοντάς μας πῶς ἔχουμε κ' ἐμεῖς στὸν τόπο μας μερικὰ τέλεια πράγματα;